

Goyas difteri var i själva verket en uppäten korv

Med stort intresse har jag läst Erik Vinnars artikel »Läkare i konsten» i Läkartidningens julnummer. Hans läsvärda artikel vittnar om goda kunskaper i konsthistoria. Bland konstens många skildringar av synen på läkaryrket har Erik Vinnars lyft fram mycket bra exempel. Dock har han fallit i en vanlig fälla i beskrivningen av Francisco Goyas porträtt. »Difteri» var i själva verket en korv utbytt mot en rova. Denna historia har jag beskrivit i Medicinhistorisk paus i Läkartidningen nr 43/97. Felaktigt har detta utmärkta porträtt blivit benämnt »Diphtheria». I själva verket heter det »Lazarillo de Tormes», som var en pojke anställd hos en blind man. Lazarillo skulle tillaga en korv åt sin husbonde men bytte den mot en rova. Den blinde husbonden kom på att han blivit lurad, fångade in lazarillo och tvingade pojken att öppna munnen för att lukta sig till vad han ätit. I katalogen till Nationalmuseums Goya-utställning år 1994 finns målningen av bildad med den rätta historien berättad. I samma ka-

Francisco Goyas »Diphtheria».

talag finns avbildad en annan mycket vacker målning, som rätt och slätt heter »Läkaren» (El medico). Huvudpersonen, läkaren, är klädd i en flammande röd kappa och sitter på huk framför ett

glödande kolfat. I förgrunden har Goya målat några bokverk, som associerar till lärdom och vetenskap. Tavlan finns på National Gallery i Edinburgh.

På Svenska Läkaresällskapet hänger många fina exempel på läkare i konsten. I katalogen över porträttsamlingen finns alla porträtten avbildade med biografier. En liten holländsk 1600-talsmålning av Q G Brekelenkam kallad »Läkarbesöket» ingår i samlingen. Målningen föreställer en läkare som undersöker en kvinna i hennes sovrum. I Läkaresällskapets föreläsningssal har Nationalmuseum deponerat ett porträtt utfört av Carl Fredrik von Breda år 1792 och föreställande William Whithering, läkare och botanist. Whithering är avbildad sittande med »The British Flora» vid sin sida och i vänster hand håller han digitalisblomman, vars medicinska egenskaper han iakttagit. Porträttet är beskrivet av Märten Rosenqvist i Läkartidningen nr 19/86.

Anna-Stina Malmberg

med dr, docent, Stockholm

Vilken tolkning är den korrekta?

Det är inte utan att jag tycker lite synd om Erik Vinnars, efter att ha läst hans för övrigt mycket intressanta artikel Läkare i konsten, Läkartidningen 51–52/98. Bild 13, målningen av Francisco Goya, påstås i artikeltexten föreställa »en läkare (som) med två oskyddade fingrar undersöker svalget på en pojke». Enligt bildtexten »försöker han troligen ta bort difterimembran och där-

igenom lätta på pojkens andningsobstruktion».

Och så ser det onekligen ut, men – i ett tidigare nummer av Läkartidningen (43/97) får ovanstående tolkning omgående stryka på foten för en berättelse om att bilden i själva verket föreställer en blind man som undersöker om pojken ätit upp hans korv (genom att lukta på pojkens andedräkt)! Därav förmodli-

gen också det stadiga greppet om pojkens nacke.

Nå – ett gott skratt skadar aldrig, och jag hoppas, att Erik Vinnars faller in. (Eller är det tolkningen i det tidigare numret av Läkartidningen, som inte är korrekt? Då får vi alla skratta åt skrönan.)

Bror Gårdelöf

Linköping

Kommentar

Hjärtligt tack för vänliga kommentarer till min artikel. Angående målningen av Goya har jag inga egna personliga erfarenheter, eftersom jag aldrig sett målningen. Vid nästa besök i Edinburgh skall det bli ett nöje att besöka National Gallery. Mina kommentarer till målningen är hämtade från Nuland's »Medicine. The Art of Healing» och från Carmichael's and Rantzan's »Medici-

ne. A Treasury of Art and Literature». Enligt båda källorna är målningen utförd mellan 1802–1812 och är en oljemålning på väv och benämnes »Diphtheria». Enligt Nuland är den spanska originaltiteln »El Garrotillo», vilket betyder krupp. »Group» var i början av 1800-talet en vanlig benämning på åtskilliga sjukdomar med uttalad inflammation i svalget och med andningssvårigheter. I

textförklaringen till målningen sägs att läkaren håller patienten i ett fast grepp, medan han med andra handens fingrar tränger djupt in i pojkens mun. Någon annan förklaring till målningen har jag ej funnit och kan därför ej ytterligare kommentera inläggen.

Erik Vinnars

professor emeritus,
Danderyd